

**Говор министра спољних послова Р. Србије Николе Селаковића
на седници Савета безбедности Уједињених нација поводом извештаја о раду УНМИК**

Поштовани председниче Савета безбедности,

Уважени чланови Савета безбедности,

Поштована специјална представнице,

Част ми да се поново обраћам овом уваженом телу Уједињених нација и да данас разматрамо нови извештај генералног секретара о раду мисије УН на територији наше јужне покрајине, на Косову и Метохији.

Желим да захвалим генералном секретару и специјалној представници генералног секретара и шефу УНМИК-а на подношењу извештаја. Препознајемо напоре које гђа Зијаде улаже у обављању ове веома одговорне функције, нарочито имајући у виду неопходност свеобухватног сагледавања и комплексност ситуације на терену.

И овом приликом желим да нагласим да Република Србија високо уважава активности УНМИК на Косову и Метохији, формиране Резолуцијом СБ УН 1244. Залажемо се за њено континуирано деловање у неизмењеном и несмањеном обиму и капацитету, а посебно имајући у виду да Мисија још увек није испунила основни циљ свог мандата - миран и нормалан живот свих грађана наше јужне Покрајине.

Даме и господо,

Нажалост, морам да констатујем да последњи месеци нису донели више стабилности на Косову и Метохији и да ситуација у Покрајини није баш онаква каква је представљена у извештају. Једностраним потезима руководство у Приштини наставља да свесно и систематично продубљује етничке разлике изазивајући дискриминацију и ниподаштавања неалбанског становништва. Према нашим сазнањима од почетка ове године забележено је 105 етнички мотивисаних напада. Поред тога, Приштина активно ради на постављању административних и бирократских препрека, предузимањем потеза и мера који нису усаглашени у дијалогу две стране, као основном механизму за преговоре и постизање решења између Београда и Приштине. Њихов однос и постављање је у том смислу вишеструко проблематично. Својим неодговорним понашањем, привремене институције самоуправе свесно саботирају напоре не само Београда, већ и ЕУ и других инволвираних страна у међународној заједници, са очигледном намером спровођења два циља – први је избегавање спровођења преузетих обавеза. Други, крајњи и далеко алармантнији циљ је застрашивање, маргинализација и прогон Срба.

И даље се, као и годинама уназад, Срби на различите начине застрашују, подстичу на напуштање својих домова, села и градова у којима су рођени и живе, а они расељени обесхрабрују да се врате тамо где су рођени и започели своје животе. Привремене институције плански раде на томе да уклоне

и избришу што је више могуће оног културног и националног диверзитета који још опстаје. Истовремено, Приштина свесно потпирује међуетничке тензије користећи све доступне методе. Тако је, приликом хапшења Николе Недељковића због наводног „изазивања етничке мржње и нетрпељивости“, а заправо присуствовања прослави обележавања Видовдана, Никола осуђен на пуних осам месеци без иједног материјалног доказа. Са друге стране, подсећам да ни до данас нема ниједног правоснажно осуђеног извршиоца за више од 1.000 Срба страдалих само од 1999. године. Због оваквог, планског застрашивања етнички су очишћени готово сви градови и села на Косову и Метохији, а представници Приштине својим деловањем настављају да игноришу патње, досипајући со на ране Србима који су морали да напусте своја вековна огњишта, а подвлачим, у питању је преко 200 хиљада људи. Такав однос траје већ 23 године и не мења се, што је у потпуној супротности са демократским вредностима и принципима које ПИС често у својим изјавама афирмишу. Приштинске делегације у свим досадашњим излагањима пред овим уваженим телом наглашавају шта је некада било, болно изостављајући како данас живе неалбанци на Косову и Метохији.

Стога, сматрам потребним да нагласим да је неопходна истинска политичка воља инволвираних међународних чинилаца и Приштине, како би се створили услови за почетак краја дискриминације на националној основи и заједнички живот у Покрајини.

Дозволите ми, уважени чланови Савета безбедности, да скренем Вашу пажњу и на ригидан, споран и крајње неозбиљан наступ друге преговарачке стране у оквиру дијалога. У остваривању горе поменутих циљева Приштина примењује такозвану политику реципроцитета, добро осмишљену, малициозну стратегију која нажалост није самостално замишљена. Континуираним инсистирањем на међусобном признању као централном делу дијалога, такозвана политика реципроцитета на најбољи начин показује суштинску неспремност тренутног политичког руководства Приштине за проналазак било каквог компромисног решења. Подсетићу вас, разговори између Београда и Приштине нису започети са избором актуелног руководства Приштине, већ трају читавих 11 година од када је започет технички дијалог (8.3.2011). Самим тим, оцењујемо као недопустиве покушаје да се актуелни формат дијалога дезавуише, а договори поништавају само зато што не одговарају тренутним политичким чиниоцима. Неприхватљиво је да се тренутне геополитичке околности користе да се, једноставно, једним потезом прецрта оно на чему је годинама мукотрпно рађено. Београд је, подвлачим, институционално од самог почетка укључен у дијалог, док је посвећеност друге стране варијала и варира у зависности од политичке опције која је на власти.

Заоштрени политички наступ и наратив актуелног руководства ПИС у Приштини прате и конкретни дестабилишући кораци. У извештајном периоду, замаскиране као покушаји наводне интеграције у друштво, наметнуте су мере о регистарским ознакама. Подсећам и понављам, о увођењу оваквих мера није било сагласности у дијалогу Београда и Приштине. Верујем, даме и господо, да ћемо и данас од стране представнице ПИС у Приштини чути наводе како је њихова страна испунила све обавезе, али управо одлука о пререгистрацији таблица показује да, по ко зна који пут, Приштина не само да не испуњава договорено, већ поништава резултате дијалога, стварајући изнова нову кризу. О ефекту оваквих, насилно наметнутих мера најбоље говори да је од доношења одлуке забележен једноцифрен број пререгистрованих возила са српским регистарским таблицама, од чега је свега двоје Срба са севера КиМ. То је још један показатељ да Приштина не ужива подршку свих, а да, са друге стране, у

континуитету провоцира природну реакцију српског становништва, које не може да континуирано преживљава самовољу руководства из Приштине.

Верујем да ћемо и данас чути устаљени наротив представника из Приштине који покушавају да сваку реакцију Срба на КиМ представе као активност организовану од стране Београда у наводним покушајима дестабилизације. Овакве тврдње једноставно не одговарају истини. Србија, са своје стране, ни на који начин не може да обузда револт који влада међу неалбанским становништвом Косова и Метохије. Непобитна је чињеница да протести грађана представљају бунт против дугогодишњег институционалног насиља и обесправљивања неалбанског становништва, којем се, у овом случају, ускраћује право на мирно уживање приватне имовине стечене на законит начин. Приштина се дакле не зауставља у покушајима одузимања имовине, а, као што је познато, једна од мета је и Српска православна црква, и то довођењем у питање враћања имовине манастиру Дечани, чиме Приштина парадоксално не испуњава одлуке сопственог тзв. Уставног суда.

Даме и господо,

Дуго сам размишљао како да илуструјем стварну слику свакодневице неалбанског становништва на Косову и Метохији. Навешћу само неке од чињеница. Према нашој евиденцији несмањен је интензитет обесправљивања неалбанског становништва, а ни број етничких мотивисаних инцидената се нажалост није смањило. И у последњем извештајном периоду забележени су бројни инциденти, говор мржње, застрашивања, кршења права на правично суђење, угрожавања права на слободу кретања и верских права, скрнављења цркава и гробова. Неприхватљиви су и учестали напади на објекте Српске православне цркве, а посебно понижавајућ однос према српској културној и духовној баштини на простору Косова и Метохије, укључујући и 4 споменика који су уврштени на Листу светске баштине Унеска. Свештеницима и монашким заједницама се намећу бројне административне и техничке баријере, чиме се отежава, па чак и онемогућава њихов опстанак на црквеним имањима.

Када је реч о правима грађана, покушајте да замислите да вам је одузето елементарно политичко и грађанско право да гласате. Србима у Покрајини је то урађено и то уз учестала застрашивања и насилне упаде специјалних снага Росу, који су инструмент за спровођење циљева Приштине под изговором наводне борбе против криминала. У децембру прошле године Братислав Николић, председник општине Штрпце, притворен је под сумњом за организовани криминал и корупцију - још није оптужен и држе га у притвору у Подујеву. Једини разлог је прављење додатног и коначног притиска на српску заједницу у Штрпцу.

На који начин се оправдава борба против криминала када се специјалне снаге Росу користе за упаде на сеоске славе, претресање школа и киднаповање возача санитетског возила који је превозио медицинску инфузију и лекове? Који су мотиви и рационализација ових поступака? Само покушајте да замислите и да се ставите у ципеле Драгице Гашић, једине српске повратнице у Ђаковицу. Замислите да вам је и даље због вашег порекла и националности забрањено да купите хлеб, јер живите у општини коју локални Албанци поносно сматрају забрањеном за неалбанце. Да чак једанаест албанских организација грађанског друштва захтева ваше протеривање, као и забрану да се икад убудуће иједан неалбанац врати у тај град. Онда вам је јасан ниво застрашивања са којима се суочавају Срби повратници. Јасно вам је зашто је проценат повратника испод 2% и зашто је он и даље један од

најмањих на свету. Дозволите ми да поставим питање, да ли су ово одлике друштва које се према свету представља као демократија и фактор стабилности у региону?

Свесни смо да дијалог има ширу димензију и да може утицати на ситуацију у целом региону. У прилог томе сведоче и све изјаве српских званичника, укључујући и самог председника Републике Србије Александра Вучића. „Боље сто година преговарати него један дан ратовати“ речи су нашег председника које најбоље описују политику мира, помирења, регионалне сарадње коју спроводи српско руководство, вођено визијом изградње заједничке и просперитетне будућности Балкана.

Верујем да је одговорност данашњих лидера да створе јасну заједничку визију за будуће генерације. Такву визију показали су лидери и Београда и Тиране стварајући Отворени Балкан, иницијативу из региона за регион, која већ даје конкретне резултате. Србија је у више наврата, без разумевања друге стране, испружила руку ка Приштини позивима за укључивање у ову иницијативу, рачунајући да ће постојати свест о важности економског повезивања и напретка за добробит грађана целог Балкана.

Даме и господо,

Категорички одбацујемо аргументацију Приштине о наводној противуставност формирања Заједнице српских општина, јер је јасно да став Приштине према овој обавези представља однос према српском народу у Покрајини и указује да се она противи томе да се српски народ организује као етничка заједница и тако оствари своја колективна права. Њихов приступ има за циљ, као пожељан модел, средине без Срба, као што су Приштина, Ђаковица или Пећ, или нека друга слична места у Покрајини. За нашу страну је неприхватљиво да Приштина већ пуних 3.470 дана одбија да испуни своје обавезе и да разговара о формирању Заједнице српских општина, и уверавам вас да, без обзира на ову чињеницу, Србија неће одустати од напора за проналажење компромисног решења за тренутну ситуацију.

Подсетићу вас да представници Приштине, иако у својим иступањима често понављају да је случај такозваног "Косова" готова ствар, већ 14 година нису признати од стране већине чланица УН. Ако је тзв. независност Косова реалност, зашто онда имамо дијалог? Зашто је онда све више притиска на Београд за потребу обостраног признања? Оно што тренутно политичко руководство Приштине одбија да прихвати је да се Београд не може заобићи у потрази за коначним решењем. То важи и у случају све учесталијих најава чланства Приштине у међународним организацијама. Да ли ће овакви потези помоћи стварању потребне атмосфере за дијалог? Да ли пак на овај начин награђујемо деструктивно понашање Приштине и одбијање дијалога? Наше виђење је да покушаји учлањења тзв. "Косова" у међународне организације представљају недопустив чин и Србија ће одлучно наступати против таквих корака Приштине.

Током прошле седнице овог уваженог тела у априлу ове године могли смо чути позиве појединих чланица СБ УН за смањивањем, па чак и гашењем УНМИК, уз објашњење да Приштина има сопствене и функционалне институције. Међутим, околности које сам вам предочио и ситуација на терену нас изнова подсећа да је међународно присуство у нашој јужној покрајини још увек неопходно и с тим у вези, подржавамо напоре које улажу УНМИК, КФОР, ЕУЛЕКС и ОМИК у оквиру својих мандата. Српско и друго неалбанско становништво на Косову и Метохији има највише поверење у међународно

присуство и сматра га гарантом безбедности, што додатно потврђује да међународне мисије морају остати ангажоване у несмањеном обиму и капацитету у складу са Резолуцијом СБ УН 1244.

На крају,

Желим да укажем да у последње време у свим међународним форумима чујемо позиве на поштовање принципа УН. Подржавамо територијални интегритет свих чланица УН. Али, шта је са Србијом? Желео бих да упитам цењене чланице овог уваженог тела да ли се потребе примене принципа из Повеље УН односе само на неке или на све њене чланице? Као држава која доследно поштује међународно право и још увек трпи последице кршења истог, верујемо би Повеља УН и међународно право, укључујући територијални интегритет и суверенитет држава, требало да се поштује од стране свих и примењује неселективно на све државе чланице УН. Подсетићу вас да је управо ово тело пре више од две деценије донело резолуцију 1244 којом је потврђен територијални интегритет Србије, али то није спречило поједине државе да признањем тзв. „Косова“ погазе принципе УН, али и резолуцију коју су саме донеле прилагођавајући међународно право својим интересима и циљевима. Управо зато, све чешће помињање случаја „Косова“ је показатељ да је прављењем преседана отворена Пандорина кутија, јер снага сваког принципа почива на његовој потпуној и универзалној примени и безусловном придржавању.

Приметићете да сам у свом излагању поставио мноштво питања и изражавам наду да ћемо данас од Вас, поштованих чланица СБ УН и представника Приштине, чути одговоре на бар нека од њих, јер житељи Косова и Метохије, било које националности, било да су Срби или Албанци то заслужују.

Сви житељи Косова и Метохије са пуним правом очекују побољшање атмосфере и примиривање тензија на етничком нивоу које су предуслов за нормалан живот. За такав корак неопходна нам је конструктивност која на страни Србије неизостаје, али и истинска пуна подршка међународних чинилаца. Истичем да Србија увек била и остаје дубоко посвећена проналаску одрживог решења мирним путем, а зарад мира, стабилности и заједничке будућности.

Хвала.